

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

TÉZISFÜZET

Szilágyi-Kiss Hajnalka

Humánbiztonsági kihívások és válaszok nemzetközi és helyi szinten Észak-Irakban

című doktori (PhD) értekezéshez

Témavezető:

Dr. Ujházi Lóránd

Budapest, 2024.

Tartalom

1.	A témaválasztás aktualitása	3
2.	A tudományos probléma megfogalmazása	5
	A téma kutatásának iránya és célja, kutatási kérdések	5
	Hipotézisek.....	8
3.	A téma kutatásának módszerei	8
4.	A kutatás, értekezés összegzése.....	12
	Hipotézisek vizsgálata, új tudományos eredmények	13
	A kutatási és tudományos eredmények hasznosíthatósága	15
	A kutatás kiterjesztésének lehetséges irányai.....	16
	A szerző témával kapcsolatban megjelent publikációi.....	17
5.	A szerző szakmai életrajza	18

1. A témaválasztás aktualitása

A 2014. évet követően leginkább a hagyományos, katonai biztonsági kérdéseken volt a hangsúly Irakkal kapcsolatban, amelynek északi részén az Iszlám Állam (továbbiakban IÁ)¹ átvette a hatalmat. Azt követően, hogy sikerült visszaszorítani őket 2017-ben, a működésük okozta válságelhárítás és segítségnyújtás vált a legfontosabbá különösen Ninive, Anbár, Dijála, Babil, Szaláh ed-Dín, Bagdad és Kirkuk kormányzóságaiban, Irak felszabadított területein. További három északi kormányzóság: Dahúk, Erbil és Szulejmánijja a Kurdisztáni Autonóm Régióhoz tartozik, szintén vizsgálatom tárgyát képezi. Ezeket együtt hívom Észak-Iraknak. Mára több más ország a világban inkább rászorul a humanitárius segítségnyújtásra Irakhoz képest, emiatt tapasztalható, hogy a donorok lezárták a segélyezési projektjeiket és áttelepültek más országokba, ahol szükséghelyzet uralkodik. Iraknak egyre inkább a saját lábára kell állnia és meg kell teremtenie azokat a körülményeket az állampolgárai részére, hogy biztonságban érezhessék magukat és gazdaságilag is a fejlődés útjára léphessenek. A XXI. század elején a nemzetközi szereplők az Amerikai Egyesült Államok vezetésével beavatkoztak a vizsgált területen élők sorsába. Egy etnikailag, vallásilag és így kulturálisan is különösen sokszínű népesség életét változtatták meg. Nem lehetett előre számolni a következményekkel. A Közel-Kelet a zsidóság, a kereszténység és az iszlám bölcsője, de ezek szembenállásának fő színtere is. Az ellentétek gyökerei évszázadokra visszanyúló vallási, etnikai és földrajzi tényezők, miközben a jelenlegi feszültségekért inkább a külső beavatkozás felelős, amely ez említett tényezőket nem megfelelő módon tudta kezelni és a következmények nem csak a helyi lakosságra, de a világra, Európára és hazánkra is hatással vannak. Az utóbbi időszakban a korrupció, a politikai manipuláció, az állam elégtelen működése és a fejlesztés hiánya elégedetlenséget, zavargásokat² szült egészen 2022 októberéig. Ezt megelőzően a világjárvány is különösen nagy kárt okozott. Szinte csak az új kormány működésének megkezdésétől van viszonylagos nyugalom. A humanitárius segítségnyújtás jelentősen hozzá tud járulni egy-egy váratlan helyzet, katasztrófa kezeléséhez. A katasztrófát megelőző és követő beavatkozás esetében is fontos a kívülről érkező segítség befogadókkaal való együttműködése, mert ez annál gyümölcsözőbb, minél inkább sikerül a helyi kihívásokra válaszolni. A tervezett és felépített együttműködéseknek fontos szerepe van, mert ez ad lehetőséget arra, hogy a felek megismerhessék egymást, mert amikor egy rendkívüli esemény hirtelen történik, akkor erre

¹ Az Iszlám Állam (továbbiakban IÁ) más néven Iraki és Levantei Iszlám Állam vagy Iraki és Szíriai Iszlám Állam (angol rövidítéssel ISIL vagy ISIS) egy radikális szunnita, dzsihádistá terrorszervezet. 2014-ben kikiáltotta kalifátusát, hogy a félreértelmezett iszlám tanításokat (minden ember ellensége, aki nem követi őket) az egész világon elterjessze.

² Euronews, 2022. augusztus

már nincs idő. A hosszabb távú összefogás, fejlesztés is kizárólag a helyi szükségletek feltérképezésének és az erre adott válasznak lehet a következménye.

A kérdéskör különösen a jelenlegi migrációs helyzetben aktuális, amikor a Közel-Keletről tömegek áramlanak Európa irányába a béke, a munkalehetőségek és a jobb megélhetés reményében. Európa bizonyos részein még mindig nyitott a munkaerőpiac a keletről érkezők irányában, viszont egyre több európai ország, köztük hazánk is minden rendelkezésre álló eszközzel visszafogná a migrációt, mert úgy ítéli meg, hogy a tömeges beáramlásnak több a negatív, mint a pozitív következménye. Minél kevesebben indulnak el a veszélyes, közel-keleti területekről, annál kisebb a konfliktusveszély a célországokban, amely első sorban az eltérő etnikai, vallási és kulturális különbségekből ered. Annak érdekében, hogy az EU a biztonságáról a déli irányból gondoskodjon, a Mediterrán országokkal – beleértve Irakot is – közös nyilatkozatokat, két- és többoldalú megállapodásokat ír alá, az IÁ ellen küzdő koalíciót támogatja és gondozza a rakétavédelem, a kibervédelem és az EU tengeri határainak védelmi kérdéseit. A NATO is nagy jelentőséget tulajdonít az ún. „gyengén működő államok” (köztük Irak) segítségének, amely az afgán modell alapján a katonák kiképzésére, a segítségnyújtásra és a tanácsadásra terjed ki.³ A bipoláris világrend⁴ összeomlását követően Magyarország 1989-től kapcsolódott be a nemzetközi vérkeringésbe, előtte csak a szocialista ideológiához illeszkedő relációkban végzett segélyhitelezést, jótékony segítségnyújtást és szakemberképzést. Irakkal akkor kerültünk kapcsolatba, amikor megkezdtuk az OECD, NATO és EU tagságunkból adódóan önálló fejlesztéspolitikánk kialakítását és megvalósítását. Fejlesztési stratégiánk Irak vonatkozásában illeszkedik saját nemzeti biztonsági (2011-es és 2020-as), nemzetközi fejlesztési (2014-es és 2020-as) és külpolitikai (2008-as és 2011-es) érdekeinkhez⁵, lehetőségeinkhez mérten törekszünk hozzájárulni a béke és biztonság megteremtéséhez. 2017-től a humanitárius segítségnyújtás és a migráció helyben történő kezelése érdekében a magyar kormány a helyi keresztény közösségekkel való együttműködések révén igyekszik a térség stabilitásáért tenni.⁶ Irak irányából a legjelentősebb biztonsági kihívás az IÁ sejtekben való tovább élése, a mozgalom esetleges újjáéledése. A világnak fontos, hogy Irakban biztonság legyen és Iraknak is fontos, hogy a világgal kapcsolatban legyen, mert ez hozzájárulhat megújulásához.

³ Szenes Zoltán, 2017. 12.

⁴ A kétközpontú világrend („kapitalista” nyugati és a „szocialista” keleti tömb) egybeesik a gyarmatbirodalmak felbomlásának befejező szakaszával. Így tulajdonképpen a keleti és nyugati tömb mellett az egyik politikai-katonai erőközpontozó sem sorolható „harmadik világ” (ahová Irak is sorolható) is jelentős szerepet kap a bipoláris világrendben. (Forrás: Nyusztay, 2001. 43.)

⁵ Szászi Ivett, 2021.132.

⁶ <https://hungaryhelps.gov.hu/2021/08/19/humanitarius-vilagnap/#close>

2. A tudományos probléma megfogalmazása

A téma kutatásának iránya és célja, kutatási kérdések

Vizsgálatom tárgya a Közel-Keleten belül Észak-Irak és az ott zajló folyamatok, figyelmemet leginkább az ott élő kisebbségekre és más kevesebb lehetőséggel bíró csoportokra helyezem, mint a nők vagy a vallási kisebbségek, köztük a keresztények. Azért az északi területekre összpontosítok, mert az IÁ pusztítását követően ott fokozottan szükség volt helyreállító, humanitárius segélyezési és fejlesztési tevékenységre. Etnikailag és vallásilag ez az egyik legsokszínűbb terület, a kisebbségek közül a keresztények többsége is itt él, központi szerepet tölt be a Ninivei-fennsík. Az értekezésben azt vizsgálom, hogy a történelmi, kulturális, társadalmi, politikai hatások eredményeképpen Észak-Irakban milyen kihívások jellemzőek, azokat milyen módon lehet megelőzni vagy reagálni rájuk, és ebben milyen szerepet kap a humanitárius segélyezés és fejlesztés vagy a civil szervezetek⁷ és a kisközösségek által vezérelt kezdeményezések. Természetesen a fő hangsúlyt a magyar vonatkozásokra helyezem. Személyes motivációm, hogy Magyarországon is ezzel a témakörrel (civil szervezetek fejlesztő munkája, közösségi kezdeményezések, építkezések) foglalkozom és látom a gyakorlati hasznát, amikor a közösségi igény megfogalmazódik, majd kialakul a megvalósuláshoz vezető út és a projekt elindul. Témaválasztásomat indokolja, hogy a Hungary Helps Programban (továbbiakban HHP)⁸ az elmúlt nyolc évben végzett munkám során tanulmányozhattam nem csak a humanitárius világszervezetek munkáját és együttműködési gyakorlatait, de azokat a programokat is, amelyek nemzetközi, egyházi összefogásban valósultak meg Irakban abból a célból, hogy az ország újraindulhasson a fejlődés útján. A Ninivei fennsík és környéke azért is érdekes számomra, mert a fejlesztések eredményeképpen keresztény családok nagymértékben visszatelepültek erre a területre. A kutatáshoz összegyűlt hazai és nemzetközi tapasztalataim alapján szükségét látom azok tudományos módszerekkel való összegzésének. Személyes indítékom továbbá, hogy az elmúlt időszakban a munkám kapcsán a Közel-Keletért, azon belül Irakért voltam felelős a magyar kormány által nyújtott adományok eljuttatása és a keresztény fiataloknak nyújtott ösztöndíjprogram kapcsán. Mindig nagy hatással voltak rám az irakiak történetei. Úgy gondolom, sokaknak hasznos lehet, ha ezeket a tapasztalatokat tudományos mederbe terelem. Az iraki nép múltja és jelene áttekintését követően azokat a társadalmi, gazdasági jellemzőket vizsgálom, amelyek a biztonság megteremtése szempontjából kihívást

⁷ A civil szervezet olyan társadalmi szervezet, amely nonprofit módon, a kormányzattól függetlenül, önkéntes alapon a közjó javára működik, önszabályozó, intézményesült önszerveződés formájában.

⁸ A Hungary Helps Program Magyarország Kormánya által 2017-ben indított humanitárius segélyezési és fejlesztési program, amelynek során főként Észak-Afrika és a Közel-Kelet kiszolgáltatott közösségeinek támogatása leggyakrabban egy helyi keresztény közösséggel való együttműködésen keresztül valósul meg.

jelentenek a lakosság körében. Keresem azokat a jó gyakorlatokat, amelyek hozzájárulhatnak a humán biztonság szintjének emelkedéséhez. Ennek azért van fontos szerepe az értekezésben, mert a fókusz a következmények kezelése helyett a megelőzésen, az államok közti interakciók helyett az embereken, közösségeken van. Áttekintem, hogy az IÁ 2014-17 közötti térnyerése által okozott válság sújtotta északi kormányzóságokban milyen hatása van, ha a donorok szorosban együttműködnek azokkal, akik helyben a szükségleteket leginkább ismerik, és milyen lehetőségek rejlenek a helyi civil szervezetekkel való összefogásban, a közösségi kezdeményezésekben és mindez hogyan járulhat hozzá a társadalmi jóllét⁹ szintjének emelkedéséhez. Megvizsgálom, hogy az általam lehatárolt területen és időben ahol közösségi kezdeményezések jellemzőek, milyen fejlesztések valósultak meg a közösségi összefogás eredményeképpen és ezeknek milyen hatása van, vagyis milyen lehetőségek rejlenek a helyi közösség összefogásában, hogyan járulhatnak hozzá az alulról induló kezdeményezések a társadalmi fejlődési mutató és a jóllét szintjének emelkedéséhez, hogyan reagálnak a fejlesztések az alap emberi szükségletekre és miképpen járulnak hozzá a humán biztonság emelkedéséhez. Megvizsgálom, hogy érdemes-e önkéntes tevékenységgel is hozzájárulni a saját humán biztonságuk megteremtéséhez, jóllétük szintjének javításához különösen ott, ahol az állam kivonul olyan funkciók ellátásából, ami hagyományosan a feladata. Feltérképezem, hogy a civil összefogásban milyen lehetőségek rejlenek, milyen eszközök állnak a szervezetek rendelkezésére és mivel tudják segíteni az embereket, hogy a legtöbbet kihozzák abból, amijük van. Térképen ábrázolom azokat a helyszíneket, ahol tevékeny munka folyik. Egy ország akkor nincs kiszolgáltatott helyzetben, ha inkább önmaga el tudja látni a szükséglet szenvedőket és kevésbé szorul nemzetközi segítségre. Minél inkább sikerül a kihívásokat helyi szinten kezelni, annál kevésbé függ az ország a külső szereplőktől mindhárom szektort (magán, civil, állami) tekintve. Történetileg visszanyúlok az 1910-es évek végére, mert ekkor alakultak ki azok a körülmények, amelyek a mai viszonyokra is hatással vannak. A törzsi alapokon nyugvó társadalom máig nem tud mit kezdeni a ráerőltetett mesterséges keretekkel. Ezekre az etnikai kihívásokon alapuló politikai és társadalmi problémákra rakódnak az újabban jelentkező biztonsági kihívások, mint a globális éghajlatváltozás, az elsivatagosodás, a vízhiány és az energiahány. Ezeket az olajban gazdag ország nehezen kezeli és a természeti erőforrásai ellenére nagyon kiszolgáltatott.

⁹ A jóllét (angolul well-being) fogalmát fontos tisztázni. Az anyagi jólétnek nincs kapcsolata a jólléttal. Az utóbbi inkább biztonságot, egészséget, egy közösségben való megelégedettséget takar. Az iraki társadalmat vizsgálva engem is a tagjainak jólléte foglalkoztat.

A kutatás tárgyát a *ki? hogyan? mit?* kérdésre adott válaszok adják meg. Az iraki nép térben és időben leszűkített csoportját vizsgálom, főképpen azokat, akik valamilyen szervezeten vagy helyi közösségi kezdeményezésen keresztül szeretnék tenni valamit saját körülményeik jobbra fordítása érdekében. Az a tapasztalatom, hogy a hátrányos helyzetű csoportok, valamilyen kisebbség tagjai, leggyakrabban keresztények és többségében a nők azok, akiket a kérdőíves lekérdezés vagy az interjúk alkalmával is szóra tudtam bírni. A reagálás módját tekintve a kihívásokra nemzetközi szinten (a humanitárius segélyezéssel és fejlesztéssel) vagy helyi szinten (a közösség és abban az egyén) lehet megoldásokat keresni. Végül a *védelem társadalomtudományi kérdései* kutatási területen a humán biztonság kap kiemelt szerepet a biztonsági kihívások között.

Az előzőekben kifejtett tudományos kihívással kapcsolatban az alábbi célokat tűztem ki:

1. Megvizsgálom, vezethet-e egy bottom-up kezdeményezés az egyéntől a helyi szinten való összefogáson, közösségi kezdeményezésen keresztül a humán biztonság növekedéséhez? Céloom vizsgálni, hogy az állam milyen lépéseket tett, hogy ösztönözze a civil szektort?
2. Kutatom, hogy a nemzetközi fejlesztő szervezetek számára hasznos-e, ha együttműködnek közvetlenül azokkal, akik helyben vannak.
3. Hogyan alakul a jövőben a nemzetközi donorok és az iraki állam támogatása és ezek milyen következményekkel járnak?
4. Megvizsgálom a HHP eredményét abból a nézőpontból, hogy a 2017-ben elkezdett, helyi szinten megvalósuló, keresztény közösségekkel való együttműködés révén 7 év alatt mennyire járult hozzá a Ninivei-fennsíkon az ott élő keresztény közösségek humán biztonság érzéséhez. Vizsgálom a leghatékonyabb segítségnyújtási módszereket, hogyan tud a lakosság felkészülni a kihívások kezelésére annak ellenére, hogy a humanitárius források elapadtak?

Az meghatározott kutatási célok alapján a következő kutatási kérdéseket fogalmaztam meg:

1. Van-e együttműködés az iraki civil szervezetek között és tudnak-e bármit tenni a humán biztonság növeléséért? Az állam tett-e azért, hogy az emberek nagyobb biztonságban érezhessék magukat?
2. A nemzetközi fejlesztő szervezetek igyekeznek-e a helyi szükségleteket figyelembe venni? Milyen módon?
3. Ha elapadnak a támogatások, a jóllét szintje romlani fog? A donorok kivonulása hogyan hatott a jóllétre? Esetleg sikerült más megoldást találni a fejlődésre? A fejlesztésnek milyen más lehetőségei vannak?
4. A magyar példa sikeresnek mondható-e? Mennyire járultunk hozzá a Ninivei-fennsíkon élő keresztények humán biztonságához?

Hipotézisek

A kutatás hipotéziseinek megállapításához szükségesnek tartom mindenekelőtt a kutatást lehatárolni. Vizsgálatom a nemzetközi és iraki szervezetek által végzett – az említett észak-iraki terület – humanitárius, de egyre inkább fejlesztési tevékenység kereteinek, elveinek, munkamódszereinek elemzésére, a hatékonyságot vizsgáló és azt segítő eszközök meghatározására, folyamatok vizsgálatára, eredmények ismertetésére terjed ki. A kutatás körébe tartozik a civil szektor tanulmányozása, a helyi közösségek, társadalmi szervezetek együttműködésének lehetőségei, mértéke és annak következményei a társadalmi (pszichoszociális) jólétre és a humán biztonságra. Bemutatom az együttműködéseket és láthatóvá teszem a közösségek, valamint az egyén szerepét, mert ezek hozzájárulhatnak ahhoz, hogy Irakban a humanitárius segélyezés megszűnése ellenére további fejlődés mehessen végbe vagy legalábbis sikerüljön elérni egy fenntartható állapotot. A célkitűzésemnek megfelelően kutatásom során a tevékeny, aktív szervezeteket vizsgálom.

A fentiek figyelembe vételével az alábbi hipotéziseket igazolom vagy elvetem:

1. A helyi civil összefogások vizsgálatával meghatározhatók azok az erőforrások amelyek alkalmassá teszik a helyi közösséget, hogy hozzájáruljanak a humán biztonság növeléséhez Irakban. A helyi, regionális és központi vezetés célja a lakosok jólétének és biztonságának növelése, ezért fejlesztik a civil szektort és támogatják a helyi közösségi kezdeményezéseket.
2. Ha a nemzetközi fejlesztő szervezetek együttműködnek a helyi szervezetekkel és a helyi szükségletekre alapoznak, hosszabb távú összefogást eredményez.
3. Amennyiben a donorok kivonulnak és az állam sem fejleszt, ennek természetes következménye, hogy a biztonsági helyzet és a jólét szintje romlani fog.
4. A keresztények helyben maradása annyira járul hozzá a humánbiztonsághoz, amennyire hatékony a HHP a helyi közösségekkel való együttműködésben.

3. A téma kutatásának módszerei

A kutatás célját szem előtt tartva a szakirodalom tanulmányozását követően részletes kutatási tervet készítettem. Meghatároztam a tudományos problémát: célokat, a kutatási kérdéseket és a hipotéziseket. Ezt követően a kutatáshoz kapcsolódó fogalmak konceptualizálása következett: kockázat, biztonság, humán biztonság, geopolitika, közösségvezérelt helyi fejlesztés, társadalmi tőke, jólét, kultúra és ezek kapcsolata. A konceptualizálás után az operacionalizálás következett, vagyis az adott fogalom méréséhez vezető eljárások, lépések: meghatároztam azokat a módszereket, amelyekkel a kutatás célját figyelembe véve mérhetőek a

konceptualizálás során meghatározott fogalmak¹⁰. A kutatás megbízhatóságát és érvényességét szem előtt tartva, többféle módszert használtam:

1. Tanulmányoztam és feldolgoztam a hazai és nemzetközi szakirodalmat, illetve a kutatási témához kapcsolódó jogszabályi környezetet, rendeleteket, törvényeket és egyéb hivatalos dokumentumokat. Egyéb kvalitatív tartalomelemzést végeztem a sajtón és egyéb médiatartalmakon.
2. Az adatgyűjtés érdekében folyamatosan alkalmaztam a megfigyelés technikáját illetve az „egy forrás nem forrás” elvet, azaz minimum két forrás összevetésével dolgoztam, ahol erre lehetőségem volt, kiegészítve azokat saját illetve az interjúk tapasztalataival.
3. A kutatási célkitűzések teljesítése érdekében a folyamatok vizsgálata tekintetében általános kutatási módszereket alkalmaztam, mint az analízis és a szintézis. A szakirodalmat a kutatási területeknek megfelelően analitikus módszerrel egységekre különítettem, majd levontam az elméleti következtetéseket és a gyakorlati megállapításokkal szintetizáltam.
4. Törekedtem a vizsgálat tárgyát logikai egységekre tagolni és az adatelemzéseket is ezek szerint végrehajtani az adatbázisokon. A logikai következtetések levonásakor az indukció és a dedukció módszerével dolgoztam.
5. Elvégeztem a rendelkezésre álló adatok, statisztikák másodelemzését (szekunder kutatás). A humanitárius segélyező és fejlesztő szervezetek és projektek (mint USAID, UN, IHF¹¹... stb.) által gyűjtött adatok alkalmasak voltak arra, hogy a kérdéskör tekintetében újra megvizsgáljam azokat és következtetéseket vonjak le. Vizsgáltam a 2021-es és 2023-as demokrácia indexet, a 2021-es és 2023-as társadalmi tőke rangsort, az NCCI 2020 májusában készített jelentését, hogy ezek alapján levonjam a következtetéseket.
6. Konzultációt folytattam hazai és nemzetközi szakértőkkel. Az elkészített interjúk növelték a téma vizsgálatának háttéranyagát.
7. Kérdőívek elkészítéséhez, a kvantitatív vizsgálatához (primer kutatás) felhasználtam saját korábbi és az adatok másodelemzése kapcsán összegyűjtött tapasztalataimat, szakértőkkel való egyeztetések eredményét. Kérdőívet szerkesztettem az Irakból Magyarországra érkezett és itt ösztöndíjasként tanuló diákok, a rajtuk keresztül interneten és más social network eszközökön keresztül elérhető iraki nők, valamint a jelenleg is tevékeny iraki civil szervezetek vezetői, munkatársai részére. Ezeknek a kérdőíveknek az volt a célja, hogy interjúalanyokat találjak, akik szívesen megosztják véleményüket. A kérdőívek végén rákérdeztem, hogy

¹⁰ Babbie, Earl, 2008. 136-170., Fedor – Huszti, 2016. 17–18.

¹¹ Iraki Humanitárius Alap (Iraq Humanitarian /Pooled/ Fund, továbbiakban IHF)

amennyiben szívesen rendelkezésre állnak interjú céljából, felvenném velük a kapcsolatot. Ennek eredményeképpen is sokakkal tudtam beszélgetéseket lefolytatni.

8. Az interjúalanyok megtalálásához a hólabda módszert is használtam, mert többen ajánlottak olyan érintetteket, akik a mintavétel szempontjából megfelelő interjúalanyok voltak.

9. A kvalitatív vizsgálat során félig strukturált interjúkat folytattam le, szintén a primer kutatás részeként. A Közel-Keletről Magyarországra érkezett és itt ösztöndíjasként tanuló diákokkal készített interjúkon kívül a térség kutatóival, nemzetközi és helyi civil szervezetek vezetőivel és felelős munkatársaival, a kormány munkatársaival, valamint külföldön és hazájában élő iraki nőkkel is készítettem interjúkat, első sorban angolul. A kiválasztás módszerei: ajánlások és javaslatok alapján, hólabda módszerrel, valamint a témakör szempontjából fontos kulcsinformátorok megtalálása szakmai hálózatokon keresztül. Az interjúalanyok mindegyike a téma érzékenysége tekintetével kérte, hogy névvel ne szerepeljen az anyagban.

10. A mintavétel nem volt reprezentatív, főként az interjúalanyok megtalálását szolgálta. Adatelemzési eszköz: SPSS és excel.

11. Remek Éva tanárnővel való együttműködés eredményeképpen új definíciót alkottunk meg, bevezettem a *helyiesítés* kifejezést. Ez az angol *localization* magyar nyelvre való fordítása, azt a folyamatot jelenti, amikor az állami vagy területi vezetés a korábbihoz képest nagyobb arányban bevonja a helyi közösségeket a fejlesztő tevékenységekbe és így sokkal inkább képes a helyi igényekre reagálni.

12. Kutatási részeredményeimet szakmai kiadványokban, hazai konferenciákon, magyar és angol nyelven publikáltam, és a véleményeket beépítettem a következtetéseimbe, javaslataimba.

13. Saját tapasztalataim a helyi közösséggel való együttműködésről sokat segítenek a véleményformálásban és kiegészítik a tudományos kutatómunkával gyűjtött szekunder adatokat. Munkahelyi kötelezettségem során gyakorlatban is bepillantást nyerhettem a humanitárius segítségnyújtásba, utóbb pedig a fejlesztésbe. A közösségi kezdeményezések iránti érdeklődésem gyökere 15 évvel ezelőttre nyúlik vissza, amikor a Közösségfejlesztők Egyesületében éveken keresztül önkénteskedtem, majd Virginiában vettem részt egy több hónapig tartó képzésen. Ennek gyakorlati komponense volt egy ottani helyi kezdeményezésbe való bekapcsolódás. A feladat itthon azzal ért véget, hogy hazai környezetben is összefogtam egy helyi közösségi kezdeményezést, Fóton.

A kutatási célok, kérdések, hipotézisek és alkalmazott módszerek összegzését az alábbi táblázat tartalmazza:

	Kutatási cél	Kutatási kérdés	Hipotézis	Alkalmazott módszerek
1.	Bottom-up kezdeményezések vizsgálata és hatásuk a humán biztonságra. Az állam feladatvállalása ebben.	Van-e együttműködés az iraki civil szervezetek között és tudnak-e bármit tenni a humán biztonság növeléséért? Az állam tett-e bármit ezért?	A helyi civil összefogások vizsgálatával meghatározhatók azok az erőforrások amelyek hozzájárulnak a humán biztonság növeléséhez. A helyi, regionális és központi vezetés célja a lakosok jóllétének és biztonságának növelése, ezért fejlesztik a civil szektort és támogatják a helyi közösségi kezdeményezéseket.	Szakirodalom áttanulmányozása,
2.	A nemzetközi fejlesztő szervezetek igyekeznek-e a helyi szükségleteket figyelembe venni? Milyen módon?	A nemzetközi fejlesztő szervezetek igyekeznek-e a helyi szükségleteket figyelembe venni? Milyen módon?	Ha a nemzetközi fejlesztő szervezetek együttműködnek a helyi szervezetekkel és a helyi szükségletekre alapoznak, hosszabb távú összefogást eredményez.	adatbázisok, statisztikák vizsgálata, interjúk és
3.	A nemzetközi donorok és az iraki állam támogatásának vizsgálata és ezek következményei.	A donorok kivonulása hogy hat a jóllétre? A fejlesztésnek milyen más lehetőségei vannak?	Amennyiben a donorok kivonulnak és az állam sem fejleszt, ennek természetes következménye, hogy a biztonsági helyzet és a jóllét szintje romlani fog.	kérdőívek előkészítése és lebonyolítása, jogszabályok,
4.	A HHP eredményének és egyéb segítségnyújtási módszerek vizsgálata.	A magyar példa sikeres? 7 év alatt mennyire járultunk hozzá a Ninivei-fennsíkon élő keresztények humán biztonság érzéséhez?	A keresztények helyben maradása annyira járul hozzá a humánbiztonsághoz, amennyire hatékony a HHP a helyi közösségekkel való együttműködésben.	rendeletek, törvények tanulmányozása.

Kutatási célok, kérdések, hipotézisek és alkalmazott módszerek (saját szerkesztés)

4. A kutatás, értekezés összegzése

A kutatott terület biztonsági és geostratégiai helyzetét követően az etnikai, vallási és kulturális háttérrel vizsgálva a régmúltból a jelen kihívásaihoz érkezve, rámutatok a legfontosabb összefüggésekre, eredményekre. Az értekezés elején felállított hipotézisek teljesülését vagy elvetését vizsgálom. A következtetésekben az új tudományos eredmények bemutatása, gyakorlati felhasználhatósága, valamint a kutatás folytatásának lehetőségei szerepelnek. Az értekezésben négy kutatási kérdésre kerestem a választ. Ez összhangban van a kutatás céljával és a felállított hipotézisekkel. Fejezetenként a *ki*, *mit* és *hogyan* kérdések mentén mutattam be azokat a témához kapcsolódó ok-okozati összefüggéseket, amelyekre vonatkozóan ismeretet nyertem.

Az értekezés a bevezető és záró fejezeteken kívül nyolc fejezetből áll. Ezeken vezetem végig a gondolatmenetet és a tudományos problémát az azt érintő ok-okozati összefüggésekkel és hatásmechanizmusokkal együtt. A bevezetésben a tudományos probléma megfogalmazását követően a kutatás célját, kérdéseit és ezek alapján a hipotéziseket határoztam meg, végül az elméleti keretet és a módszertant. A második fejezetben Irak világban elfoglalt helyére és biztonsági helyzetére helyezem a hangsúlyt. Igyekeztem látványosan bemutatni azokat a fő gondolati síkokat, amelyek meghatározzák az értekezés vizsgálati szempontjait. A kutatott területre elsőként biztonsági szempontból tekintek és geopolitikai pillérként betöltött szerepében vizsgálom regionálisan és globálisan elfoglalt helyét. A harmadik fejezettől kezdődően a kutatott témakör szempontjából fontos történéseket időrendben kiemelem. A múltból eljutva a közelmúlt két kihagyhatatlan tragikus eseményén keresztül a jelenbe érkezünk. Az ötödik fejezettől a múltbeli tények jelen következményeire irányítom a figyelmet és a hátrányos helyzetben levő, legkiszolgáltatottabb csoportok közül néhányat bemutatok azért, hogy aztán a lehetséges reakciót, válaszlépést kutathassam az adott kihívásra. Az értekezést ez az ok-okozati, történés-következmény gondolatkör kíséri végig. A hatodik fejezettől már a kihívásra adható válasszal foglalkozom, amely alapvetően történhet nemzetközi vagy hazai, helyi szinten. Nemzetközi szinten a fejlesztés kérdéskörét a hetedik fejezetben, hazai szinten pedig a civil szektort és a közösségvezérelt helyi fejlesztést a nyolcadik fejezetben vizsgálom és mutatom be, mert ezek olyan eszközök, amelyek hatással lehetnek az jólétre, az emberek biztonságára. Megállapítottam, hogy leghatékonyabb, amikor a nemzetközi partnerek együttműködnek a helyi civil szervezetekkel. Érintőlegesen az állami szerepvállalásra is kitérek. Az, hogy az értekezés végén túlsúlyban van a civil szektor és a közösségi kezdeményezések bemutatása, utal a tendenciára, ami jellemző ma az iraki államra, hogy

visszavonul és szerepét főképpen csak a katonai és rendfenntartó területeken tartja meg. A kilencedik fejezetben a fenntartható fejlődési célok, a társadalmi fejlődési mutatók, a biztonság és a jóllét közötti összefüggésekre világítok rá, majd a záró fejezetben levonom a következtetéseket.

Elsőként vizsgáltam az észak-iraki területen a közösségvezérelt helyi fejlesztéseket, a civil szervezetek működését és együttműködését, ezzel összefüggésben bevezettem a „helyiesítés” kifejezést. A biztonsági kihívásokkal többen foglalkoznak ezen a területen, viszont a humánbiztonság kérdése és a társadalmi fókusz szintén új. A biztonsági kihívásokkal kapcsolatban a nők helyzetét alaposan áttekintettem és több nőjogi szervezet vezetőjével készült interjú alapján mutattam be. A jótékony szervezetek gyakorlati tapasztalata kulcsfontosságúnak számított, ahogy az NCCI 2020 májusában készített jelentése is. Tartalomelemzéssel rámutattam arra a fejlődési irányra, ami az iraki civil szektorban is mutatkozik, hogy egyre több az együttműködés a szervezetek között. A humanitárius források elapadása közepette a lakosság is első sorban úgy tud felkészülni a kihívások kezelésére, hogy önfenntartóvá válik. Az értekezés kutatási céljainak elérése a vizsgált észak-iraki területen – értékelésem szerint – sikeres, ahogy a vizsgált okmányokból, a jogszabályok, törvények tanulmányozásából és a kvalitatív vizsgálat eredményei alapján is kiderült. A levont tapasztalatok birtokában tudtam a hipotéziseket vizsgálni.

Hipotézisek vizsgálata, új tudományos eredmények

A hipotézisek igazolása vagy elvetése és a kapcsolódó kutatások hozzájárulnak Magyarország humanitárius segélyezési és fejlesztési tevékenységéhez, az Irakkal való kapcsolatának alakulásához, valamint az ottani, különböző vallási felekezetek közötti ellentétek enyhítéséhez, a vallásközi párbeszéd előmozdításához. Mindezek nélkülözhetetlenek a közel-keleti stabilitáshoz, ami pedig hozzájárul Európa és a világ biztonságához. Az értekezésben a kutatás céljával, a kutatási kérdésekkel összhangban négy hipotézist fogalmaztam meg, a kutatás eredményei az alábbiak szerint összegezhetők:

Az első hipotézis részben igazolódott, mert a helyi civil összefogások vizsgálatával meghatározhatóak az erőforrások, amelyek alkalmassá teszik a helyi közösséget arra, hogy hozzájáruljon a humán biztonság növeléséhez Észak-Irakban. Bizonyítottam, hogy a legfőbb erőforrások a rugalmas alkalmazkodás, más szervezetekkel való együttműködés, főképpen a közös értekezletek, támogató programok vagy figyelemfelkeltő kampányok közös megrendezése hat pozitívan a lakosság jóllét szintjére. Mindez 10 szervezeti vezetővel, 8 ösztöndíjjal, 11 kulcsinformátorral való interjúk és 95 iraki nő és 31 szervezeti vezető által

kitöltött kérdőív alapján állítható. Megalkottam az észak-iraki lakosság humánbiztonságát szavatoló erőforrástérképet, ezzel létrehoztam a civil összefogás modelljét a kutatott területen. Csak a helyi vezetés célja, hogy törődjön a civil szervezetekkel, közösségi kezdeményezésekkel, segítse a helyi együttműködések, viszont a regionális és központi vezetés kevésbé foglalkozik a lakosok jóllétének és biztonságának növelésével. Az állam az utóbbi évben jelentősen nem változtatott a lakosság irányába történő megnyilvánulásán. Minél inkább sikerül a helyi cselekvőkkel először összefogni, a helyi kihívásokra válaszolni, majd őket abban segíteni, hogy hosszabb távon saját lábára álljanak, annál könnyebb lesz az adott területről a későbbiekben kivonulnia a nemzetközi erőknél. Az állami és a magán szektorra vetítve nem sikerült vizsgálati anyaghoz jutnom, a politikusok elzárkóztak. Az első hipotézis kapcsán tapasztaltak mintát adhatnak további fejlesztéshez, stratégiák kialakításához.

A második hipotézis teljes mértékben igazolódott. A nemzetközi fejlesztő szervezetek számára hasznos, ha közvetlenül együttműködnek azokkal, akik a helyi szükségleteket leginkább ismerik, mert ezekre alapozva tudják a hosszabbtávú fejlesztési folyamatokat kialakítani. A bottom-up kezdeményezések a helyi szinten való összefogáson keresztül a nemzetközi szervezetekkel való együttműködésben a humán biztonság növekedéséhez vezetnek és a komolyabb társadalmi problémák megelőzéséhez járulnak hozzá. A tervezett és felépített együttműködések segítik a humán biztonság építését azzal, hogy a felek előzetesen megismerik egymást, ez szükséghelyzetben gyors beavatkozást eredményez. Létrehoztam az iraki civil (132) és nemzetközi (116) szervezeteket tartalmazó regisztert.

A harmadik hipotézis nem nyert megerősítést. A humanitárius donorok 2022 év végén kivonultak Irakból, a segélyezési tevékenység megszűnt, csak a fejlesztéssel foglalkozó nemzetközi szervezetek maradtak a terepen. A biztonsági helyzet és a jóllét szintje nem emelkedik látványosan, mivel az állam sem törekszik fejlesztésre. Helyi szinten zajlik a kényszerű megoldáskeresés, a fejlesztési tevékenységek, bizonyos funkciók átvétele az államtól. Sok a közösségi jó gyakorlat, erre utal a társadalmi tőke szintjének emelkedése is. Megalkottam Irak (külső és belső, vallási, etnikai fókuszú) kockázatelemzését.

A negyedik hipotézis szintén helytálló. Bizonyítottam, hogy a magyar állam a helyi keresztény közösségekkel hatékonyan működik együtt a vizsgált területen, alkalmazza a közösségvezérelt helyi fejlesztést. Különösen a tradicionális, hagyományos, vidéki lakosság maradt a szülőföldjén vagy tért vissza, ami hozzájárul az emberek humán biztonság érzéséhez helyi szinten. A keresztények helyben maradása annyiban járul hozzá a humánbiztonsághoz, amennyire hatékony a HHP a helyi közösségekkel való együttműködésben. A hátrányt elszenvedő keresztény kisebbségek számára hatékonynak bizonyult az a segítségnyújtási

módszer, amikor a magyar kormány a keresztény helyi közösségeket támogatta, mert a nyújtott összeg elköltése teljes egészében magára a célra történt, szemben a híres nemzetközi donorok által adott összegekkel, amelyek háromnegyede a folyamatban eltűnt. Magyarország a humanitárius modellt a nemzetközi gyakorlat elemeivel ötvözte, amelynek eredményeképpen hatékonyan valósult meg a segítségnyújtás többek között az iraki keresztény vagy más vallású, hátrányos helyzetű csoportokkal végzett munkában. Mindez a helyi közösségekkel való személyes kapcsolaton alapszik és eredményeképpen az emberek visszatérhetnek újjáépített városaikba, felújított templomaikba, iskoláikba, megerősödhetnek, új munkahelyeket tudnak teremteni és így fenntarthatóvá válhat létük, a bevételek pedig hozzájárulhatnak a gazdaság fejlesztéséhez is. Karakosba huszonötezer, Bartellába hatezer keresztény tért vissza. Sok keresztény családnak még időre van szüksége, hogy humán biztonság érzése helyreálljon, és újra reménységgel tudjanak a jövő felé tekinteni. Mindezekkel együtt esély van arra, hogy elkerüljük a keresztények eltűnését a közel-keleti régióból, helyben maradásuk hozzájárul az Euro-Mediterrán régió biztonságához, ami pedig a globális biztonságra is pozitívan hat. 2016 októberétől egy kormányzati egységet is kijelölt a magyar kormány a HHP összefogására: jelenlegi nevén a Külgazdasági és Külügyminisztérium Üldözött Keresztényeket Segítő Programokért Felelős Államtitkársága. Létrehoztam a kutatott területen a keresztények közösségvezérelt helyi fejlesztésének modelljét és egy nyilvántartást az iraki magyar fejlesztésekről 2017-től napjainkig.

A kutatási és tudományos eredmények hasznosíthatósága

A tudományos munka a lakosság segítségét ellátó nemzetközi és helyi civil közösségek, szervezetek együttműködését, eredményeiket és az egyéb helyi lehetőségeket elemzi a vizsgált területen, 2022 ősz és 2023 ősz között a civil szektoron kívül a magán és az állami szektorok számára is hasznosítható következtetések levonásával. Értékelésem szerint az értekezés és az új tudományos eredmények szakpolitikai és tudományos területhez is kapcsolódnak. Elsősorban a biztonsági, különösen a migrációval és a terrorizmussal kapcsolatos területen vagy a Közel-Kelettel foglalkozó kutatásokhoz hasznos. A korábbi amerikai dominanciájú unipoláris világot követően minden olyan ismeret felértékelődik, ami egy kulcsfontosságú régiót hoz a középpontba. Egyre fontosabb a különböző térségek sajátosságainak, és egymáshoz viszonyított helyzetüknek elemzése, különösen hogy napjainkban a regionális összefogások jelentősége felértékelődik. A közel-keleti régió szerepe különösen az olaj miatt lényeges. Az USA globális nagyhatalomként érdekelt a megfelelő kapcsolat ápolásában Irakkal, bár ez csökkenő tendenciát mutat. Egyre inkább Kína és Oroszország a két nagy rivális. A tágan

értelmezett Közel-Kelet, a MENA térség Barry Buzan biztonságpolitikai és Samuel Huntington civilizációs elméleti megközelítésében is egy egységet alkot. Ez a térség az iszlám világ szülőhazája, ahonnan a Szub-szaharai Afrikába, illetve Délkelet-Ázsiába terjeszkedik egyre rohamosabban. A Nemzeti Közszerológati Egyetem biztonság- és védelempolitika, nemzetközi tanulmányok szakjain valamint a Hadtudományi Doktori Iskola számára felhasználható a kutatási eredmény, továbbá a nemzetbiztonság BA és MA szakirányán tanuló hallgatók részére a regionális biztonság és a migráció témakör oktatásánál is kiegészítő anyagokat, gyakorlati példákat nyújthat. A disszertáció szintén hasznos lehet a humanitárius segélyezést és fejlesztést tanuló diákok számára, oktatási segédanyagként. Hasznos ismeretterjesztő továbbá a helyi közösségi kezdeményezésekkel vagy a nőjogi kérdésekkel foglalkozók körében, gyakorlati példákkal tele. Irakban történő fejlesztési projektek indításához az NCCI és a civil szervezetek működésével, együttműködésével kapcsolatos részei alapidokumentumként használhatóak. Ezeken kívül külpolitikai és nemzetközi fejlesztéssel kapcsolatos döntés-előkészítési folyamatok során is hasznos háttéranyagként szolgálhat. A tudományos igényű és módszerrel elkészített értekezés egyes részei felhasználhatóak a Belügyminisztérium és a Magyar Honvédség állománya számára az iraki missziós feladatokra való felkészítéshez. A disszertáció angol nyelven megjelent részei hasznosak lehetnek a külföldi, jelen témát kutató intézeteknek, oktatási központoknak. Az általam megfogalmazott gyakorlati felhasználhatóság és a további kutatási irányok hozzájárulnak ahhoz, hogy az Irakban zajló folyamatok nagyobb figyelmet kapjanak, különösen a társadalomra gyakorolt hatás tekintetében.

A kutatás kiterjesztésének lehetséges irányai

A disszertáció Irakkal, mint a közel-keleti kultúrkör részével általánosan, globális nézőpontból foglalkozik, viszont az északi részére fókuszálva már egy szűk területet, a közösségvezérelt kezdeményezéseket és azok hatását vizsgálja annak következményeképpen, hogy az állam kivonult bizonyos funkciók ellátásából.

A témával kapcsolatban további vizsgálatokat ajánlok olyan témakörben, amelynek jelen értekezésben való elemzése a kutatási tevékenység lehatárolása és az értekezés terjedelmi korlátai miatt nem volt mód. Anyagi és időbeni korlátok miatt a kutatásom során nem volt lehetőségem kiutazni az érintett észak-iraki területre és ott az állami szektor képviselőivel beszélgetni, valamint egy újabb kvalitatív vizsgálatot elvégezni, amely további interjúkon alapult volna. Ez mindenképpen helyi jelenléttel lehetséges. A terepen tevékeny nemzetközi szervezettel való együttműködés révén ugyan felmerült, hogy a kint dolgozó munkatársak vállalják a lekérdezést, viszont magánéleti akadályok léptek közbe. Érdekes lehet a nemzetközi

fejlesztő szervezetek hosszabbtávú terveinek vizsgálata, hogy a helyi szervezetekkel való együttműködés során hogyan tudták a megszerzett tapasztalatokat a további tervezési folyamataikba beépíteni és a szoros együttműködésen kívül milyen további változásokat eszközöltek a munkájuk során különösen, hogy a humanitárius segélyezési feladatok már nem aktuálisak.

A kutatás kiindulópont lehet egy SWOT analízis elkészítéséhez azt vizsgálándó, hogy az állami, magán és civil szektor együttműködésében milyen lehetőségek és veszélyek rejlenek és milyen eszközök állnak rendelkezésre, hogy fel lehessen térképezni, mivel lehet segíteni az embereket humán biztonságuk és életkörülményeik javításában, hogyan lehet a legjobb eredményt elérni annak alapján, ami rendelkezésre áll? Egy-egy korábbi hivatalnokkal folytatott beszélgetés alapján úgy látom, hogy részletesebb vizsgálatot igényelne a jövőbeli állami szándék, különösen a civil szervezetekkel való együttműködésre vonatkozóan, esetleg a magán szektorra átruházott részfeladatokkal kiegészítve. Ilyen részletes vizsgálat lefolytatására is csak a helyszínen lenne lehetőség. A lakosság oldaláról érdemes lehet felkészülni a kihívások kezelésére, különösen, hogy a humanitárius források elapadtak és a külső segítség egyre korlátozottabban áll rendelkezésre. Javaslom a közösségvezérelt helyi fejlesztést, mint hatékony eszközt más olyan közel-keleti, krízishelyzetben levő országban is megvizsgálni, ahol az állam nem gondoskodik az állampolgárokról, pl. Szíria. Azt is érdekes lehet tanulmányozni, hogy az elért eredmények hogyan alkalmazhatóak egy másik országra vonatkozóan. Jelen értekezés esetleges nemzetközi összehasonlító vizsgálatok lefolytatását motiválhatja a közösségvezérelt helyi fejlesztések témakörében, amelyekhez jelen dolgozatban irányvonalakat kívánok adni. Mivel eddig még nem készült hasonló jellegű kutatás, amely a humán biztonsági kérdéskört helyezte gyújtópontba, az írás jó kiindulópontot jelenthet a jövőben ehhez is.

A szerző témával kapcsolatban megjelent publikációi

1. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Az Iszlám megjelenése és térhódítása Mezopotámiában, In: Teológiai Szemle 2020/2. 99-105.
2. Szilágyi-Kiss Hajnalka: A biztonság és a fejlődés összefüggései, illetve hatásuk a jólétre Irakban, In: Honvédségi Szemle 151/3 (2023). 52-69.
<https://doi.org/10.35926/HSZ.2023.3.5>
3. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Irak, mint geopolitikai pillér Eurázsia peremvidékén, In: Felderítő Szemle 19/4 (2020). 172-181.
4. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Társadalmi változás Irakban, In: Szakmai Szemle 2022/5. 94-112.

5. Szilágyi-Kiss Hajnalka: A társadalmi változásra adható válasz: nemzetközi összefogás Irakban, In: Honvédségi Szemle 150/5 (2022). 69-82. <https://doi.org/10.35926/HSZ.2022.5.5>
6. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Az Iszlám Állam megerősödésének logisztikai háttere, In: Honvédségi Szemle, 149/5 (2021). 133-140. <https://doi.org/10.35926/HSZ.2021.5.10>
7. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Az Iszlám Állam visszatérésének veszélye az iraki kisebbségekre nézve, In: Hadtudományi Szemle, 14/3 (2021). 131-145. doi: 10.32563/hsz.2021.3.10
8. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Hungary Helps in Iraq – Security Policy Aspects of Hungary Helps Program, In: Budapest Report on Christian Persecution 2020, 325-338.
9. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Irakban Magyarország segít – A Hungary Helps Program biztonságpolitikai vonatkozásai, In: Budapest-jelentés a keresztényüldözésről Mondat Kft., Vác, 2020, 321-334. vagy 326-330 ISBN: 9786155569159
10. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Situation of Iraqi Christians as a Security Challenge, In: National Security Review, 2021/1. 125. https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/szsz/2021_1_NSR.pdf
11. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Az iraki háború vizsgálata az igazságosság keretrendszerében, In: Szakmai Szemle 1, 19/2 (2021). 124-144. <http://real.mtak.hu/128299/1/Chileimegujuloenergia.pdf>
12. Szilágyi-Kiss Hajnalka: A nők helyzete Irakban, In: Felderítő Szemle, 2022/2. <https://www.knbsz.gov.hu/hu/letoltes/fsz/2022-2.pdf>
13. Szilágyi-Kiss Hajnalka: Nemzetközi összefogás Irakban, ahol az Iszlám Állam sejtekben még jelen van, In: Budapest-Jelentés a Keresztényüldözésről 2021, 235-249. ISSN 2786-4480
14. Szilágyi-Kiss Hajnalka: International Cooperation in those Regions of Iraq Where Islamic State Cells are still active, In: Budapest Report on Christian Persecution 2021, 239-251. 2786-4480
15. Szilágyi-Kiss Hajnalka: A helyi közösségi kezdeményezések és az együttműködés lehetőségei és hatása Irak északi területein a „korai felépülési” időszakban, In: Hadtudományi Szemle

5. A szerző szakmai életrajza

A szerző a Corvinus Egyetemen tanult szociológiát és közgazdaságtant, véleménykutatás főszakirányon. Ezen kívül rendelkezik pedagógiai végzettséggel, közel 2 évig élt Angliában, 4 hónapon keresztül egy kambodzsai fejlesztő programot monitorozott, részképzést végzett

Montreálban a McGill egyetemen majd Virginiában találkozott a közösségvezérelt helyi fejlesztéssel egy 4 hónapig tartó ösztöndíjprogram keretei között. Jelen témakörben Athénban is kutatást folytatott az Erasmus Program támogatásával.

Több évig dolgozott egy nemzetközi multinacionális cégnél, majd egyházi és civil szektorban, ahol a közösségvezérelt helyi fejlesztést hazai keretek között is igyekezett megvalósítani. A Közös Híd Egyesület alapítója, elnöke. 2017-től az állami szektorban vállalt feladatokat, először az EMMI-ben majd a Miniszterelnökségen végül a Külügyminisztériumban foglalkozott a Közel-Kelettel, főként Irakkal. Az *Ösztöndíjprogram Keresztény Fiataloknak* keretei között ösztöndíjasokkal foglalkozott, de a Hungary Helps Programban egyéb feladatokat is vállalt, Irakban 2018 tavaszán járt és személyes tapasztalatokat is szerzett.

Angol és német nyelvtudással rendelkezik, amelyeket munkanyelvként is használ. A Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT) jelenleg 20 rekordja van, angol és magyar nyelvű publikációi hazai folyóiratokban jelentek meg. Számos konferenciaelőadást tartott Magyarországon és online.